

Polski zbiór dokumentów z zakresu międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych, opracowany i zredagowany przez dr. hab. Mariana Flemminga przede wszystkim z myślą o polskich siłach zbrojnych, był wydawany trzykrotnie za życia autora. Obowiązkiem każdego żołnierza jest znajomość reguł obowiązujących na polu walki – to niezbędny warunek przestrzegania podstawowych zasad prawa wojennego. Zbiór Flemminga wykorzystywany był w szkoleniu wojskowym na poziomie oficerskim, a także w środowiskach cywilnych: na wydziałach prawa, stosunków międzynarodowych i

dziennikarstwa oraz w PCK.

Obecnie potrzeba znajomości dokumentów w Polsce jest chyba większa niż kiedykolwiek po II wojnie światowej. Z przyczyn praktycznych znać prawo humanitarne muszą dzisiaj żołnierze uczestniczący w misjach poza granicami kraju, dziennikarze komentujący przebieg konfliktu zbrojnego, a zwłaszcza udający się w strefę takiego konfliktu, a także pracownicy organizacji humanitarnych świadczący pomoc ofiarom konfliktu. Na poparcie zasługuje więc inicjatywa współpracowników Mariana Flemminga – dr. Marka Gąski z AON i dr Elżbiety Mikos-Skuzy z UW – przygotowania czwartego wydania zbioru dokumentów.

Publikacja została znacząco zmieniona w porównaniu z pierwowzorem, co w pełni uzasadnia upływ czasu i rozwój międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych w ciągu 12 lat, jakie upłynęły od ostatniego wydania. Najistotniejsza zmiana to rezygnacja z części dotyczącej prawa polskiego. Wydaje się to słuszne, jest to przecież zbiór dokumentów z zakresu prawa międzynarodowego. Ponadto, po wstąpieniu Polski do NATO stan prawa wewnętrznego w tej dziedzinie ulega zasadniczym przeobrażeniom. Opracowanie takiego rozdziału byłoby zatem przedwczesne. Za uzasadniony należy także uznać podział części Międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych na dwie odrębne jednostki: Prawne ograniczenia walki zbrojnej oraz Ochrona ofiar wojny i dóbr kultury. Podział taki ułatwia korzystanie ze zbioru, zwłaszcza jeśli uwzględni się dużą liczbę dokumentów, a tym samym znaczące rozmiary tych części.

Szybki rozwój prawa konfliktów zbrojnych w ostatnich latach sprawił, że niemal podwojona została liczba dokumentów w porównaniu z wydaniem poprzednim. Warto jednak zaznaczyć, że poza nowymi regulacjami autorzy sięgnęli też do niektórych dokumentów starszych, nie zamieszczanych w dotychczasowych wydaniach, ale istotnych chociażby ze względów dydaktycznych (np. umowa o zwalczaniu rekrutacji, wykorzystania, finansowania i szkolenia jeńców z 1989 r., Pakt Roericha z 1935 r. i in.).

Godna podkreślenia jest staranność autorów w przygotowaniu części czwartej, dotyczącej odpowiedzialności za naruszenia prawa humanitarnego. Problem ten rodzi ostatnio wiele kontrowersji i możliwość sięgnięcia bezpośrednio do źródeł ma tutaj kluczowe znaczenie. Dlatego na dodatkowe uznanie zasługuje okoliczność, że trzy dokumenty zostały przetłumaczone przez autorów specjalnie na potrzeby zbioru. Są to statuty trybunałów międzynarodowych powołanych do życia w celu osądzenia sprawców zbrodni popełnionych w Jugosławii, Rwandzie i Sierra Leone (dwa ostatnie są w Polsce mało znane).

Zbiór ma czytelną, przejrzystą strukturę. Korzystanie z niego jest ułatwione dzięki dwóm spisom treści – jednemu odpowiadającemu układowi dokumentów w zbiorze ze względu na zawartość merytoryczną, a drugiemu chronologicznemu, według dat przyjęcia dokumentów.

Stefan Sawicki